

Publisert tirsdag 12.02.2013 kl. 14:35

[Dagbladet](#)

RESERVASJONSRETT: «Jeg er for mangfold i utøvelsen av faget, men mot en formalisert reservasjonsrett på samvittighetsgrunnlag», skriver artikkelforfatteren. Foto: Espen Røst / Dagbladet

---

Leger og samvittighet

Med makt følger ansvar. Legerollen forutsetter en høy grad av moralsk bevissthet.

ELISABETH SWENSEN

Kommuneoverlege I, Seljord

ABORT: Inge Lønning har i Dagbladet 30. januar et forvirrende innlegg om reservasjonsrett for leger på samvittighetsgrunnlag.

Selv er jeg mangeårig allmennlege i en liten kommune i distrikt. Jeg er for mangfold i utøvelsen av faget, men mot en formalisert reservasjonsrett på samvittighetsgrunnlag.

Medisinfaget bygger på naturvitenskap og et humanistisk verdigrunnlag der empati og respekt for individets autonomi er bærebjelker. Legerollen i vår tid er også tillagt funksjoner der legen opptrer som sakkyndig, forvalter av velferdsgoder og premissleverandør for avgjørelser av stor betydning for enkeltmennesker og for samfunnet.

ARTIKKELFORFATTER: Elisabeth Swensen

Leger har makt,
formell og uformell.
Dette er et
hensiktsmessig gode,
forutsatt at legen
erkjenner det
hierarkiske forholdet
mellom seg selv og
den som søker hjelp.
Med makt følger
ansvar. Legerollen
forutsetter en høy grad
av moralsk bevissthet.
Evnen til å redegjøre
for sitt verdigrunnlag
og viljen til å ta
konsekvensene av sine
verdivalg er sentrale
elementer i det jeg
oppfatter som moralsk
integritet.

Legene utøver sitt fag i et multivers av verdier, i økende grad etter hvert som Norge blir preget av ulike kulturer og trosretninger. Disse preger både legene og pasientene. Jeg legger til grunn at Norge er et liberalt demokrati der loven må antas å være det sterkeste uttrykket for felles verdier. Det finnes etter hvert et omfattende lovverk som skal sikre at den antatt svake part, pasienten, blir ivarettatt og som i sin konsekvens begrenser eller legger føringer for legers handlingsrom - eller sagt i et annet språk: utøvelse av legemakt. Noen få prosedyrer/tiltak som leger i dag forvalter er lovfestede, eksempelvis rett til selvbestemt abort og rett til assistert befruktning for lesbiske par.

Leger i den offentlige helsetjenesten har en juridisk og økonomisk kontrakt der stat/kommune kjøper tjenester etter en kravspesifikasjon som forplikter begge parter. Leger som finner at deres moralske integritet kommer i konflikt med oppdraget slik det er utformet i loven har tre alternativer:

- Si opp kontrakten fordi den oppleves moralsk feil og umulig å etterleve. Dette er ikke yrkesforbud da det ikke kan sies å være en menneskerett å inngå kontrakter man ikke kan eller vil oppfylle. Leger velger på øverste hylle i jobbmarkedet. Det er ikke slik at staten pålegger noen å bli fastleger eller gynekologer. Inge Lønnings sammenlikning med samvittighetsfritak fra militær verneplikt er derfor irrelevant og feilaktig.

- Nekte å utføre oppgaver som strider mot legens moralske overbevisning, sivil ulydighet. Dette vil kunne føre til ubehagelige konsekvenser for legen. Evne og vilje til å ta konsekvensene av sine standpunkter må kunne sies å være en lakmestest på en persons moralske integritet. Å be om et amnesti fra konsekvenser i form av en reservasjonsrett er å be om beskyttelse av den kontrakten man selv øver vold på. Jeg kan ikke se det moralsk høyverdige i et slikt standpunkt.

- Forsøke etter beste evne å avverge eller begrense det legen oppfatter som umoralske handlinger, men respektere at det er pasienten som har støtte i loven og derved tar den endelige avgjørelsen. Slik reservasjonsretten i dag praktiseres, garanterer de reserverende legene ganske enkelt for at de umoralske handlingene skal bli utført - av en kollega i naborommet. Det er vanskelig å oppfatte dette som annet enn opportunisme og moralsk strutsepolitikk.